

לכולי עלמא אמרינן שלית עשה שליחותו וזהו נמי דכוותא ע"כ
דברי הרב י"ו :

ידענין אם מחילה השבועה מהני להמון או לא כתב שם
(תכלים בנעמים) שבשמי' מושרי הכסן חסן משפט
כ"י ע' כתב בשם התוספות בבבא קמא דף ק"ח דבמחילת
השבועה לא נחתל המון ויכול לפסול אחר כך וכתב שבמחילת
כבודו טעם בפירוש דברי התוספות דלינהו מיירו במחילה בטעות
שאם נחנלה אחר כך שהיה בטעות המחילה בטלה וכן כתב
הש"ך בח"מ סי' כ"ה ס"ק מ"ח אבל בלי טעות מחילה השבועה
היא מחילה הכפיעה וכאן וכן קלמ דבדרי הראב"ן שדפס
בשומ' מהר"ם מרוקבורק דפוס ברלין דף רנ"ל ע"ן שם :

כדל קסד מחלוקת במחילות לומר דפליגי אם היה ק"ן או
לא אי אפשר רבינו התוספת יוס' סוג
בריש פרק הבונה (כד"ס רבן שמעון) וכן כתב בפרק המלניע
משנה ד' (כד"ס רבי יאודה אומר) וכיולא לא כתב בשלישי
דמסכת פאה משנה ב' (ר"ס המנמר) דאי אפשר לומר דפליגי
במחילות גם הרב תוספות מרשים בפרק קמא דנדה משנה ד'
הלריך ע"ן כמה שנראה דר' מאיר וחכמים פליגי במחילות ע"ן
שם ובשמי' בנין ל"ן החדשות סי' ל"ד לא הסכים למע שפירש
הרב השולח פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן משום דלפי פירושו יסיה
מחלוקת במחילות ובחידושי הרשב"א לחולין בפרק גיד הנשה גבי
פלוגתא דאם יש בגידין בנותן טעם הוקשה לו היכי פליגי במחילת
דאפשר לבדד וכלומר דלא שייך פלוגתא במחילות ופירש דלכולי
עלמא לית בהו טעם הנרגש שאפשר לבדד על ידי טעמה ומאן
דסבירא ליה דיש בו בנותן טעם היינו טעם קלוש ומאן דסבירא
ליה אין בגידין בנותן טעם אפילו טעם קלוש ליכא וכע"ז בעלמא
הוא וכלומר דדבר זה אי אפשר לבדד ופליגי בסבירא בעלמא
מר מסתברא ליה הכי ומר מסתברא ליה הכי וכיולא לזה ראינו
בחידושי הר"ן בריש פרק אלן טריפות (הובאו דבריו בקונטרס
דבק שלמה והוא הנהגה על חידושי הר"ן לעבודה זרה שדפסו
חדש חמש ע"ן שם בדף א' ע"ב) גבי פלוגתא דטרפס חיה או
אינה חיה שהקשה איך נחלקו חכמי ישראל בדבר שאפשר לעמוד
עליו שישאו את הטרפס י"ב חדש לראות אם חיה או לא
ופירן שכבר שיהו מהן ולא היו מסקימות ואפילו הכי מי שסיים
לאמר טריפה חיה מדרך קבלתו או מדרך חכמתו לא היה מור
בו שיהיה יכול לומר בחקירה מהם ולא שהחולין גרם לה :

ומר המשנה למך בשני מסלכות אישות הלכה ע"ז (כד"ס
הכלל העולה) תמס איך נחלקו שני גדולי שולס רש"י
והרמב"ם מן הקלה אל הקלה במחילות וכו' וע"ן להגאון חתם
סופר בחלק א"ח סי' קנ"ד (ד"ס והשל"ח) שכתב לישב דלא
פליגי במחילות ומרן חיד"א במחיות ברכה ריש סי' תקפ"ו הביא
מה שחכם הגאון מוהרמב"ח ביום מרוסע בפרק ראונו בית
דין גבי ופיו מלוסע וזה דמוקי לה בגמרא דבשל מקדש קאמר
אמאי השמיט הרמב"ם דבר זה וניחא ליה דהרמב"ם סובר דהא
דפיו מלוסע וזהו אמי כר' יוס' דמכשיר בקרן פרה וליכא מהס
קטיגור נעשע פניגור כיון דהוא מבחין וסלכס כדנן דכיון
דלוצרון קאמי כלפנים דמי וכתב על דבריו דקשה לומר שיהיה
מחלוקת במחילות איך היה במקדש ויסק דהגאון מוהרמב"ח לא
חשיב לבי האי גוונא מחלוקת במחילות דסובר דמחלוקת במחילות
דדחיקא לן סיני דוקא בדבר שיש בידינו לעמוד ולבדד אם
כדברי מר או כדברי החולק דכבי האי ודאי קשה סיני פליגי
במדי דאפשר לבדד כהניא דאמרינן דירושלמי בשליש דתרומות
הלכה א' תני בשם ר' יוסי אין מר בקישות אלא סוכו וכו'
ר' בטימין בר לוי כשי דבר שאפשר לך לעמוד עליו חכמים
חלוקים עליו וכו' בתמס וכו' אין אנו יכולין לנפוס אם החיטון
מר הוא או לא והאיך שייך לומר שחלוקים הם בדבר זה (כן
פירש הגאון פני משה שם) אבל כמה שסיה בזמן הקודם ואין
בידינו לבדד בדבר יתכן שיהיו מחלוקים וכל אחר יאמר כפי מה
שקבל מרבותיו ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע
ליה

דבריו הרב רב דגן בנימוקיו לחוש משפט סי' רמ"א כתב דכי
סיכי דבפקדון לא מהני לשון מחילה הכי נמי כבוד לא מהני
לשון מחילה אלא דגם הוא נקיט דבפקדון לא מהני לשון מחילה
וכולס לא זכרו השוכה הרב מוהרש"ם בסי' ש"ח שכתב דאין
דברי הרב מוהריק"ו מוכרחים וכו' עיי"ש לינה הרב כנסת
הגדולה בסי' ע"ג הנהגה הקור אות ק"ל ומה של"ן תשובה
מוהרש"ם סי' ר"ל"ח טעות הוא ולריך להיות סי' ר"ל"ח וע"ן
במה של"ן זזה הרבנים זכר דבר ד' ס"ג אות ט"ז ואכל יעקב
ד' ע"ב אות ח"י זכרנו לחיים חלק א' דף פ' אות ח' ומדברי
הרבנים למע רב וראש יוסף ודבר משה יפ"מ שהביא הרב יפה
סנף בדף ו"ך ע"א אות י"ג מתבאר דנקטי דלא מהני מחילה
למטלטלין שם בש"ן ונחלקו אם מועיל כשאומר בלשון לעז לוי
מי לא אינפירונטו עיי"ש ומקורב נדפס ספר יקר חכמים בנעמים
לידי הגאון אבדיק מאקאווי י"ו וראיתי שם בסוגיא ל"ג שהאריך
בד"ן זה בחריפות ובקיות גדולה ולא פניתי לע"ן במילי דמר
לך נא ראה נפלאות תורתו :

ואי מהני מחילה לבטל המקח ע"ן הרמ"א בחשן משפט סי'
קפ"ט ובשמי' עטרת חכמים הג"ל הבא"י דבריו בחלק
אסיפת דינים במערכת בטר בהמה סי' ג' אות י"ג וע"ן בספר
זכרנו לחיים ח"א במערכת המ"ס (מחילה) בכמה פרטים
בד"י מחילה :

ומחילה על ידי שלית מהני דשלושו של אדם כמותו כן
כתב מרן המשנה למך בפרק ע"ז מהלכות מלוס
וכתב בספר זכרון להרב המחבר ספר ערך השלחן שכן
מבואר בדברי הרב מוהר"א ששון בסי' קמ"ה הביא דבריו הרב
כנסת הגדולה בסי' ק"ל אות ו' וע"ן בספר זכרנו לחיים ח"ב
דף ק"י ע"ב אות ב' וע"ן עוד שם לע"ן מחילה על ידי כעס
ולע"ן מחילה בחוק זמן הפירעון אי מהני וכן אם נשאר השטר
מחילה ביד המוחל. וכן צמחל החוב אי סגי כמה שיקרע
השטר טוב או לריך שכתוב לו שטר מחילה ע"ן שם :

ובמיד דאיכא לערא דנפא אי מהניא מחילה משנה למך
בחמישי מהלכות אישות דין י"ד בקונטרס הערות
סימן ל"ז דף ב' ע"ב (ד"ס וכש"ן) הובא בשד"ח מערכת נז"ן
אות ד"ן :

ובעיקר דין מחילה בדבר של לער כגון על תנח שאין לך
עונה אי מהני האריך ידי הגאון אבדיק מאקאווי
י"ו בספרו סיקר חכמים בנעמים בסוגיא ל"ג כלל ב' בדברים
חריפים וכוונס ומול סוף הביא לנו מה שמידש הגאון שואל
ומשיב במהדורא רביעא סי' סי' ק"ח דמה שכתב רש"י דלא
מהני מחילה בעונה דהיא לער הנוף היינו דוקא שם שהכעל
התנה עמה כן והיא נחריא ומחלה וכן בכל מקום שצברו
מקש ממנו שימחול לו והוא נחריא אז אמרינן דלא מחל בלב
שלם רק להפטר חצרו אבל אם המוחל בעלמו היה המחיל
בדבר המחילה אף שהוא בלער הנוף פשיטא דמחל בלב שלם
דמי ביקש מידו שימחול לו אם לא כי ברטון נפשו אחר כן ובזם
מיישב הקושא מבבא קמא (ל"ג ע"א) הכני פלעטי פטור אף
דלער הנוף הוא מכל מקום כיון דהנחבל המחיל מהני מחילה
וכן בכחובות (סי' ע"ב) ברשות כמה דבטי יס לומר דמיייר
שהקשה היתה המחללה ליתן רשות ומשום הכי מהני מחילה
אפילו בלערא עכ"ד והנה סברתו טובה מאד וכיולא בו כתב
לחם משנה ריש פרק ט"ו מאישות דמשום הכי בעל מנה שאין
לך עלי שאר כמות ושונה בעל חנאי עונה דאמרינן דלא מחלה
אלא חפני שרפה להקדש לו ולא הוי מחילה אבל אחר הנישואין
כיון שהרשעה את בעלה הא מחלה בלב שלם ובחלוק זה מיושב
מהנימין בבא מיעא דף ל"ג ע"א קולץ אדם על ידי עצמו ומהני
מחילה בעיני מאכל דיש לומר דמיייר שהפועל המחיל להנחול
את החנאי וכן חשטע לשון קולץ ומלאמי ראיס לחילוקו בירושלמי
פרק שני דמעשרות הלכה א' דהא דפליגי אי חזקה שלית עושה
שליחותו היינו רק אם המשלה ביקש את השליח שיעשה כן אבל
אם השליח היה המחיל בדבר להנמיט לעשות אם דבר השליחות

בדיקתם חלוקים ופירש הרב פני משה דלמנא קמא אחר שעבר יום לך לבדוק אם נחקלקו וכעבודת הפנימי והוא מר אין לו לחרום אף מן החילון ור' יוסי פליג דכל שלא בדיק החילון אנו אומרים דרך הפנימי הוא מר וכו' אלו תורף דביק עין שם שמחבאר דאין זו מחלוקת במציאות אלא בדיון ומה שרמז לדברי הירושלמי בפסחים וכו' הוא בפרק כל ששם הלכה ד' ומשם נראה ודאי דפליגי במציאות שאחר שעמדו על המצתן באורו אם מחמץ או לא מר אמר דמחמץ ומר אמר דאינו מחמץ וגמלא דלא נפלאה היא למימר הכי ולריך עיון :

כ"ד קס"ד מסי' מוס בבכור דקמא לן דאין שומעין עליו הוא מדרבנן כמו שכתב הראשם בבכורות פרק ה' ס' ו' ועיין ראשם על פסוק לא תאכל כל חופצה (כפרשת ראה י"ד ג') ונראה דאסור מן התורה ועיין תוספות בכורות דף ל"ד ד"ה ומי קנים דהסיפרי שהביא הראשם אסמכתא הוא אלא דברי הרב ארעא דרבנן בכלל ש"א. והרב עפרא דארעא שם כתב שהפרי חדש ביו"ד השיג על הראשם ולא הראה מקום דברי הרב פרי חדש ולפי הנראה כוננו היא למה שכתב בפרי חדש בס' ס"ד ס"ק כ"ו ושם הביא דברי התוספות הג"ל דמה שאמרו בסיפרי הוא אסמכתא בעלמא אולם כנראה בעלמא מחמץ הפרי חדש דברי הרמב"ם בספר המעלות לאוין ק"מ שמחבאר דבכור דמה שאמרו בסיפרי דרשה גמורה היא. שוב מלאתי בפרי חדש א"ח בליקוטי יו"ד (שאלת הלכות חטובה) לסימן ס"ד שהזכיר דברי ספר המעלות הג"ל וכתב שהרמב"ם בחיבורו חזר בו והוא עיקר דאינו אלא מדרבנן ועיין למרן מוהרי"ט"א בפרק ה' בבכורות ס"י מ"ד (אמתייתן דלורס און בכור) שהאריך בדברי הראשם והפרי חדש הג"ל ועיין בדברי הראשם בבבא מטיא שאביא להלן וכן בשאר ספרים שאראשם שם בסייעתא דשמיא ובהתשובה שנמסרה למלך פרק ד' מהלכות בכורות (תוך ד"ה ורע שאחר) :

והנה הראשם בבכורות הג"ל כתב להסביל מוס בבכור איסור תורה הוא ומשמע אפילו בזמן הזה מדממתה על מה שפסק הרמב"ן לקיולא עיין שם וחמיה לי ממה שכתב הראשם בפרק השוכר את הפועלים ס' ו' (בשם הראב"ד ושם ח"ק ליה) וז"ל ואף על גב דמסקין דמסיל מוס בקדשים דעל ידי כושי נמי אסור אפילו בזמן הזה שאין אסור אלא מדרבנן כדאיתא בבכורות ד' ל"ה הסם משום חומרא דקדשים הוא עכ"ל מובאר להדיא להסביל מוס בבכור בזמן הזה הוא מדרבנן וכדעת רש"י בעבודה זרה דף י"ג ע"ב שהביא הרב ארעא דרבנן בכלל ש"א וכתב שהרמב"ם בראשון מהלכות איסורי מזבח דין ו' סבירא ליה שהוא מן התורה ובשומ"ה הגאון רמ"ן יו"ד ס' ע"ג אות ב' כתב דלרש"י הוא מדרבנן ולהרמב"ם פרק א' מהלכות פסולי המוקדשין הוא מן התורה (טעות הוא ולריך להיות איסורי מזבח) ובסימן ע"ד אות ד' כתב דרש"י ותוספות והראשם סביר דבזמן הזה הוא מדרבנן ותמה על הפוסקים בכמה תשובות בענין ספק בכור אפילו סיכא דליכא חזקה לאיסורא לא התיירו להסביל מוס דאמאי הא הו ספק דרבנן עיין שם שלא הזכיר דברי הרמב"ם הג"ל ולא נפלאה לומר דהפוסקים חשו לסבירות ומה גס לפי מה שכתבתי לעיל שנראה מדברי הראשם בבכורות דאפילו בזמן הזה מדאורייתא והוא עצמו בסוף ס' ע"ג הזכיר דברי הראשם הג"ל :

והגאון ישועות יעקב ביו"ד ס' ש"ג הרבה לחמוס על מה שסוברים התוספות שהוא מדרבנן עיין שם שלא הזכיר דעת הרמב"ם בזה והגאון נודע ביאורו בתינא יו"ד סוף ס' קל"ב הזכיר מחלוקת רש"י והרמב"ם וכתב דמקום ש"ש הרבה לדדים להקל יש לסמוך על סכרת רש"י להסיר להסיל מוס על ידי נכרי וכן כתב בשומ"ה רמ"ן ס' ע"ח אות ט' ושם בס' ע"ד אות ד' לרד לומר טעם להחמיר אפילו בספק בכור אף לעת רש"י שאינו אלא מדרבנן על פי סכרת הרב"ז להיכא ד"ג ספק בענין אחד לדאורייתא ולרבנן אוליין בתריהו לחומרא כי סיבי דלא ליטו לזולתי דרבנן וגבי ספק בכור כיון דלגבי איסור תורה

ליה קאמר ונשויי ברכה א"ח ס' ח"ג סוף אות ב' תמה על מה שזמן הכי יוסף כתב שלא נהגו רוב הפוסלם להסמך בראש חדש איר ואלו הרב"ז דפוס ויניי"א ס' תרס"ז כתב דרוב הפוסלם נוטים להסמך והוא מחלוקת במציאות והגאון כתב סופר בא"ח ס' קכ"ב אות ב' גבי פלוגתא דתנאי ר' מאיר ור' יוסי בבביתא שהוכחא בפסחים דף מ"א ומסקנת הש"ס בפרק כ"ד מברכין דף ל"ח ע"ב דטעמא דר' יוסי משום דבטי טעם מזה וליכא וכתב שם הרשב"א בחידושי דודאי ר' מאיר נמי סובר דבטי טעם מזה אלא דר' מאיר סובר דאין ביטול מבטל טעם ור' סובר דמבטל טעם אכל במרור טולסו מודו דמבטל הביטול אח טעם המרור הביא על זה שהפני יושע בבכורות רחוקים בענינו דברי הרשב"א והגאון אנו דחוק ורמוק שיפלו במציאות שאפשר לברר ולעמוד עליו ומר ניסו (הכתב סופר) כתב להמחיק דבריו על דרך שכתב הרשב"א בהיה דגידין א"ס י"ב בהם טעם הח"ל דגס ר' מאיר סבירא ליה דביטול מבטל הטעם אלא דאינו מבטל טעם מזה לגמרי רק שאינו נרגש לכל וקשה לעמוד על טעמו ור"י סבירא ליה דמבטל טעם מזה לגמרי ואין בו טעם מזה כלל ודבר זה אי אפשר ולכל הפחות בקושי לעמוד עליו ועוד כתב סבירא דנפשים דפליגי א"ס טעם קלוש גס שנגש מיקרי טעם או לא וכו' ואי גזנא חזינו לענין נותן טעם בר נותן טעם דנגש ופליגי אי טעם קלוש כזה בעמיותו טעם האוסר הוא או לא ועיין ריטב"א שם וכן לריך לומר בפלוגתא דריחא מילתא דנגש לכולי עלמא ופליגי אי דבר קלוש כזה אסור או לא ומוכן ביותר לפי המחמירי דברי הרשב"א או מה שכתבנו לעמיתנו בפלוגתא דר' מאיר ור' יוסי וכו' אלו תורף דביק ומחבאר מן האמור דדוקא בדבר שיש בידו לברר הוא דאמרינן דלא יסכן דפליגי במציאות ובהיה דפיו מלוסה זהב יש לומר דהרב מוהרמ"ם סבירא ליה דאי אפשר לברר א"ס היה במקדש או לא ופליגי ר' יוסי ורבנן לפי טעמיהו ועיין בהרמב"ם בחמ"ש מהלכות חמץ הלכה י"ג שנחלקו הרמב"ם והראב"ד בסירוס בלג הסרס דלהרמב"ם א"ס משמיע קול כשמכין עליו כבר החמץ וכו' והראב"ד כתב בסיפך שכשהסירה מזה קולה לול כשארס חכה עליה וכו' עיין שם ואין זה מחלוקת במציאות שאי אפשר לברר דבר זה רק פליגי בסבירא ועיין בתוספות יוסף קוב בפרק אלו עובדין משנה ג' שהביא פלוגתיהו בשמיעה ומוכן שסובר שאין זו מחלוקת במציאות ומה שכתבתי במערכת האל"ף כלל ע"ז דקשה לומר דפליגי בא"ס אשם מתעברת מביאה ראשונה או לא דהוי מחלוקת במציאות נראה דאין זה מן הקושי דהא ודאי בקושי גדול הוא דאפשר לעמוד על ברור הדבר כמובן וימתן שגם לברר מנהג רוב העולם הוא קשה המציאות ולכן בהיה דהספיקא בראש חדש איר לא חשיב מחלוקת במציאות דלמר שמיע ליה דמקומות רבים ממושבות בני ישראל נוהגים כן וחשיב לם רוב העולם ולמר בסיפך ועיין בשדי חמד במערכת הביית כלל י"ב (כד"ה גס מה שכתב המשנה למלך) ועיין במה שכתבתי במערכת הכ"ף כלל קכ"ט (כד"ה אלא דבעיקר) ושם לפי הנראה אינו קשה כל כך לברר ולכן עיין לומר שם דהוי מחלוקת במציאות ובהיה דריש פרק הכונה גס כן חשיב אפשר לברר מה שסיו פושט במשכן ממה שאנו רואים שעושים עתה האומנים כמו שכתב בתוספת יוסף קוב ולכן לא ניחא למימר דבהא פליגי והשגתי עתה (תרס"ד ספר יד אליהו הסדש להגאון אבד"ק קאליש) נראיתי בחלק הסללים ד' יו"ד אות ה' שכתב מחלוקת במציאות עיין תוספות בפרק ד' קמ"ג ד"ס אין לך מר דאמר שם בירושלמי דפליגי שם במציאות בעיקר הבדיקה אי הוי מר או לא וכו' ואי גזנא איתא בירושלמי פסחים גבי פלוגתא דר' יוחנן בן נורי ורבנן באורו אי בא לירי חומץ גמור או לירי שרחן דבעיקר בדיקתא פליגי עכ"ל ובהורמטותיה דמר אימר א"י דמאי דמשמע ליה דהסם במציאות פליגי במחילה כבודו אין הדבר כן שהרי על מ"י דבטי דבי רב מן דר לוי איך אפשר שיחלקו חכמים בדבר שאפשר לעמוד עליו כמו שכתבתי למעלה (כד"ה ומרן המשנה) שסיים אלא על עיקר